

การพัฒนาแนวทางการจัดการความรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5

Development of Knowledge Management in Schools in Khon Kaen Primary Educational Service Area Office 5

ชไมพร เพ็ญ¹, สุวัฒน์ จุลสุวรรณ²

Chamaiporn Pearjun¹, Suwat Julsuwan²

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมาย 1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการความรู้สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 2) เพื่อพัฒนาแนวทางการจัดการความรู้สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 การวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ระยะ ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการความรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ระยะที่ 2 พัฒนาแนวทางการจัดการความรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 สถิติที่ใช้ในการวิจัย คือ ค่าเฉลี่ย ร้อยละ และการวิเคราะห์ค่าดัชนีความต้องการจำเป็น (Modified Priority Needs Index: $M_{odified}$) ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ สภาพปัจจุบันการจัดการความรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่นเขต 5 โดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีค่า $\bar{X}=4.50$ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด 4 ด้าน ระดับมาก 2 ด้าน โดยสามารถเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยสามอันดับได้ดังนี้ อันดับแรกสองด้านคือ ด้านการแสวงหาความรู้ ด้านการประยุกต์ใช้ความรู้ อันดับสองด้านการกำหนด ด้านการแลกเปลี่ยน และอันดับสามด้านการสร้างความรู้ สภาพที่พึงประสงค์ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่า $\bar{X}=4.71$ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด 6 ด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย สามอันดับแรกได้ดังนี้ ด้านการกำหนดความรู้ ด้านการจัดเก็บความรู้และ ด้านการแลกเปลี่ยนความรู้

2. แนวทางการจัดการความรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 เรียงตามความต้องการจำเป็นและความต้องการพัฒนา ดังนี้ ด้านการจัดเก็บความรู้ 13 แนวทาง ด้านการแลกเปลี่ยนความรู้ 10 แนวทาง ด้านการประยุกต์ใช้ความรู้ 11 แนวทาง ด้านการกำหนดความรู้ 12 แนวทาง ด้านการสร้างความรู้ 8 แนวทาง และ ด้านการแสวงหาความรู้ 14 แนวทาง

คำสำคัญ: การพัฒนา, แนวทางการจัดการความรู้, สถานศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5

¹ นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

² รองศาสตราจารย์ ดร. สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

¹ Student Degree M.Ed Educationnal Administration Major of Mahasarakham University

² Assoc. Prof. Dr. Educationnal Administration Major of Mahasarakham University

Abstract

This study aimed to 1) study the current state and desirable state of knowledge management in Schools in Khon Kaen Primary Educational Service Area Office 5. 2) Develop Guidelines of knowledge management in Schools in Khon Kaen Primary Educational Service Area Office 5. The study was divided into 2 phases, the first phase was study the current state and desirable state of knowledge management in Schools in Khon Kaen Primary Educational Service Area Office 5, the second phase was development guidelines of knowledge management in Schools in Khon Kaen Primary Educational Service Area Office 5. Descriptive statistics used in this study were average, mainly percentage and modified priority needs index. The study were found:

1. The result of current conditions and desirable conditions. The current conditions of knowledge management in Schools in Khon Kaen Primary Educational Service Area Office 5 as whole was at high level, $\bar{X}=4.50$ When consideration on each aspect, were found 4 aspect at highest level and 2 aspects were at high level, can be sorted in ascending order on the top three were, The first has two aspect Knowledge Acquisition Knowledge Utilization The second has two Knowledge Acquiescing Knowledge Sharing and The third Knowledge Acquiescing.

The desirable conditions as whole was at highest level, $\bar{X}=4.71$ When consideration on each aspect were found 6 aspect at highest level, the average order can be sorted in ascending order on the top three were Knowledge Acquiescing Knowledge Storing and Knowledge Sharing.

2. Guidelines of knowledge management in Schools in Khon Kaen Primary Educational Service Area Office 5 with prior necessity are Knowledge Acquiescing 12 guidelines, Knowledge Acquisition 14 guidelines, Knowledge Development 8 guidelines, Knowledge Storing 13 guidelines, Knowledge Sharing 10 guidelines and Knowledge Utilization 11 guidelines.

Keywords: Development, Guidelines of Knowledge Management, Schools in Khon Kaen Primary Educational Service Area Office 5

บทนำ

การศึกษาเป็นกระบวนการเรียนรู้เพื่อความเจริญงอกงามของบุคคลและสังคม จึงนับเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรบุคคลให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกายจิตใจ สติปัญญา

ความรู้คู่คุณธรรม จริยธรรม สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ดังพระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่ทรงพระราชทานเกี่ยวกับการศึกษาไว้ว่า “การศึกษาเป็นเครื่องมืออันสำคัญในการพัฒนาความรู้ ความคิด ความ

ประพุดติ เจตคติ ค่านิยมและคุณธรรมของบุคคล เพื่อให้เป็นพลเมืองดีมีคุณภาพและประสิทธิภาพ การพัฒนาประเทศที่ย่อมทำได้สะดวกราบรื่นได้ผลที่แน่นอนและรวดเร็ว” (คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2559)

การสร้างเสริมความเข้มแข็งให้องค์กรเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี จึงถือว่ามีมีความสำคัญและจำเป็น ทุกองค์กรจะต้องสร้างความเข้มแข็ง ความสามัคคีให้เกิดขึ้นระหว่างบุคลากรทุกคน เพราะพลังแห่งความสามัคคีเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน จะทำให้องค์กรเกิดการพัฒนาไปได้อย่างมั่นคง ในสภาพสังคมปัจจุบัน Knowledge Management หรือที่เรียกสั้น ๆ ว่า KM นั่นก็คือแนวทางการบริหารแนวทางการทำงานภายในองค์กรเป็นกระบวนการดำเนินงานรูปแบบใหม่ที่เน้นการทำงานอย่างเป็นระบบ โดยใช้ความรู้เป็นฐานควบคู่กับการพัฒนาการเรียนรู้ มีกระบวนการรวบรวม การจัดระบบ การแลกเปลี่ยนและประยุกต์ใช้เพื่อสร้างความรู้ โดยอาศัยเทคโนโลยีด้านข้อมูลและด้านคอมพิวเตอร์เป็นเครื่องมือช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการความรู้ขององค์กร การจัดการความรู้เกิดขึ้นเพราะมีความเชื่อว่าจะช่วยสร้างความสำเร็จ เพิ่มขีดความสามารถเชิงการแข่งขันและให้ได้มุมมองในองค์กรมากขึ้น (วิจารณ์ พานิช, 2547 ; สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2550 ; ประเวศ วะสี, 2550 ; ไพโรจน์ ชลารักษ์, 2551 ; เฉษฎานกน้อย, 2552) โดยที่ความรู้มี 2 ประเภท คือ 1) ความรู้ที่ฝังอยู่ในคน (Tacit Knowledge) เป็นความรู้ที่ได้จากประสบการณ์ พรสวรรค์หรือสัญชาตญาณของแต่ละบุคคลในการทำ ความเข้าใจในสิ่งต่าง ๆ เป็นความรู้ที่ไม่สามารถถ่ายทอดออกมาเป็นคำพูดหรือลายลักษณ์อักษรได้โดยง่าย เช่น ทักษะในการทำงาน งานฝีมือ หรือการคิดเชิงวิเคราะห์ บางครั้งจึงเรียกว่าเป็นความรู้แบบนามธรรม 2) ความรู้ที่ชัดแจ้ง (Explicit Knowledge) เป็นความรู้ที่สามารถรวบรวม ถ่ายทอดได้ โดยผ่าน

วิธีต่าง ๆ เช่น การบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษร ทฤษฎี คู่มือต่าง ๆ และบางครั้งเรียกว่าเป็นความรู้แบบรูปธรรม (คณะวารสารและสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2561)

การจัดการความรู้คือเครื่องมือเพื่อการบรรลุเป้าหมายอย่างน้อย 4 ประการ ได้แก่ บรรลุเป้าหมายของงาน บรรลุเป้าหมายการพัฒนาคน บรรลุเป้าหมายการพัฒนาองค์กรไปเป็นองค์กรเรียนรู้ บรรลุความเป็นชุมชนเป็นหมู่คณะ การจัดการความรู้ร่วมกัน การมีคุณค่าร่วม และวิสัยทัศน์ร่วมกัน ไปถึงการเรียนรู้ร่วมกันและการนำสิ่งที่เรียนรู้ไปประยุกต์ใช้ อย่างสร้างสรรค์ร่วมกัน การรวมตัวในรูปแบบนี้เป็นเหมือนแรงผลักดัน โดยอาศัยความต้องการและความสนใจของสมาชิกใน ชุมชนแห่งการเรียนรู้ Professional Learning Community (PLC) เพื่อการเรียนรู้และพัฒนาองค์กรสู่มาตรฐานการจัดการความรู้ที่มีประสิทธิภาพ (Senge, 1990)

ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ หรือ PLC คือ การรวมตัว รวมใจ รวมพลัง ร่วมมือกันของครู ผู้บริหาร และนักการศึกษา ในโรงเรียน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกภาคส่วน เพื่อการจัดการความรู้ขององค์กร ตลอดจนการพัฒนามาตรฐานการเรียนรู้ของผู้เรียน ดังที่ Sergiovanni (1994) ได้กล่าวว่า PLC เป็นการสร้าง “ปฏิสัมพันธ์” ลด “ความโดดเดี่ยว” ของมวลสมาชิกวิชาชีพครูของโรงเรียน ในการทำงาน เพื่อปรับปรุงผลการเรียนของนักเรียน หรืองานวิชาการโรงเรียน ซึ่งมองในมุมมองเดียวกัน โดยมองการรวมตัวกันดังกล่าว มีนัยยะแสดงถึงการเป็นผู้นำร่วมกันของครู หรือเปิดโอกาสให้ครูเป็น “ประธาน” ในการเปลี่ยนแปลง (วิจารณ์ พานิช, 2555)

การจัดการความรู้จึงเป็นการสร้างความรู้และแบ่งปันความรู้จากการดำเนินงานซึ่งจะต้องสร้างและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้โรงเรียนสามารถดำเนินงานบรรลุเป้าหมาย และบุคลากร

ได้รับประโยชน์สูงสุดในกรณีการจัดการความรู้ของโรงเรียนจะมีผลดี คือ โรงเรียนจะได้รับการพัฒนาศักยภาพให้สูงขึ้น สามารถดำเนินงานให้เหมาะสมสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงและการปฏิรูปการศึกษาของประเทศ เป็นที่พึงพอใจของผู้รับบริการ ซึ่งได้แก่นักเรียน ผู้ปกครองและชุมชน ซึ่งโรงเรียนเป็นโรงเรียนแห่งการเรียนรู้อย่างแท้จริง รวมทั้งมีบรรยากาศที่ดีในการดำเนินงาน ครูได้รับการพัฒนาให้มีความชำนาญและความเชี่ยวชาญเพิ่มสูงขึ้น (จักรพรรดิ วิชา, 2550)

การจัดการความรู้ในสถานศึกษาจึงเป็นสิ่งที่สำคัญ แต่สถานศึกษาบางแห่งไม่มีการจัดเก็บข้อมูลให้เป็นระบบ ขาดการถ่ายทอดความรู้ระหว่างบุคคลในสถานศึกษา ขาดการนำความรู้มาเผยแพร่ให้กับบุคลากรคนอื่น ๆ ด้วยข้อจำกัดการหน้าที่รับผิดชอบ ผู้ปฏิบัติงานไม่มีแรงจูงใจและแรงกระตุ้น ไม่เห็นประโยชน์ของการจัดการความรู้เพียงพอ การจัดการความรู้ไม่ได้เชื่อมโยงกับเป้าหมายขององค์กร และไม่มีระบบที่เอื้อต่อการสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ การทำงานขาดประสิทธิภาพเพราะเกิดจากบุคลากรไม่มีการจัดการความรู้ที่เป็นระบบ และบุคลากรของโรงเรียนมีอัตราการโยกย้ายทุกภาคเรียน ไม่มีการเผยแพร่ให้บุคลากรคนอื่น ๆ ตลอดจนงานประสานงานยังไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่นเขต 5, 2562)

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงเห็นความจำเป็นในการพัฒนาแนวทางการจัดการความรู้สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่นเขต 5 ผู้วิจัยจึงได้ศึกษา สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการความรู้ เพื่อพัฒนาแนวทางการจัดการความรู้สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่นเขต 5 ในการบริหารจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการความรู้สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5
2. เพื่อพัฒนาแนวทางการจัดการความรู้สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยใช้รูปแบบการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) มีการดำเนินการวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์การจัดการความรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 ประชากรและกลุ่มตัวอย่างมีรายละเอียด ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 ปีการศึกษา 2562 ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 197 คน และ ครู จำนวน 2,904 คน รวมประชากรทั้งสิ้น 3,101 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 ปีการศึกษา 2562 จำนวน ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 23 คน และ ครู จำนวน 324 คน รวมกลุ่ม ตัวอย่างทั้งสิ้น 347 คน ที่ได้มาจากวิธีการใช้ตารางสำเร็จรูปของ Krejcie and Morgan

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

2.1 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลคือแบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 2 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 เป็นข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) ประกอบด้วย เพศ อายุ ตำแหน่งระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดสถานศึกษา

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นในการจัดการความรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ของ ลิเคิร์ท บุญชม ศรีสะอาด (2554: 74) โดยใช้ค่าความคิดเห็นมากที่สุด ถึงน้อยที่สุด

2.2 การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามฉบับร่างให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาให้ความเห็นเกี่ยวกับความสอดคล้องของข้อคำถาม โดยใช้เทคนิค เทคนิค IOC (Index of Item-Objective Congruence) โดยคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.6-1.0

ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ประกอบด้วย

- 1) รองศาสตราจารย์ ดร.ทรงศักดิ์ ภูสีอ่อน
- 2) ดร.วุฒิชัย วรครบุรี 3) นายพลกฤษณ ศึกษา
- 4) นายสมชาย โพธิ์ศรี 5) ดร.ณัฏฐรงค์ พิริยการ

ผู้วิจัยหาค่าคุณภาพเครื่องมือ 1) นำแบบสอบถามฉบับร่างที่ผ่านการตรวจสอบความเที่ยงตรงและผ่านการพิจารณาจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์แล้ว นำไปทดลองใช้กับผู้บริหารและครูที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน แล้วจัดทำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์และนำไปเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง

2.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

2.3.1 ผู้วิจัยดำเนินการทำหนังสือจากต้นสังกัดถึงผู้อำนวยการเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 เพื่อขออนุญาต และอำนวยความสะดวกในการจัดเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง

2.3.2 นำแบบสอบถามในรูปแบบเอกสาร และคิวอาร์โค้ดพร้อมหนังสือขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม จัดส่งไปยังสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ผ่านระบบรับส่งหนังสือราชการอิเล็กทรอนิกส์ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5

2.4 การจัดการและการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดย ดังนี้

ตอนที่ 1 สถานภาพและข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยใช้การวิเคราะห์ข้อมูลแจกแจงความถี่ และหาค่าร้อยละ

ตอนที่ 2 สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์การจัดการความรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5

ระยะที่ 2 พัฒนาแนวทางการจัดการความรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาวิธีการปฏิบัติที่ดี (Best Practice) ในสถานศึกษาที่ประสบความสำเร็จด้านการจัดการความรู้ การดำเนินงานภายในหน่วยงานอย่างเป็นระบบ มีการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง และได้รับรางวัลในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ระดับเขต ตลอดจนระดับชาติ ได้แก่ โรงเรียนชุมชนหนองเรือ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 และ โรงเรียนชุมชนชุมแพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5

ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนาแนวทางการจัดการความรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 โดยการวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลจากการศึกษาสถานศึกษาที่มีวิธีปฏิบัติที่ดีเยี่ยม (Best Practice) มาสรุปหลอมรวมตามประเด็นขององค์ประกอบทั้ง 6 ด้านของการจัดการความรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5

ขั้นตอนที่ 3 การประเมินแนวทางการจัดการความรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน

1. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือแบบสอบถามมาตรฐานประมาณค่า 5 ระดับ โดยการประเมินความเหมาะสมและเป็นไปได้ของแนวทาง

2. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยขอหนังสือราชการขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากต้นสังกัด ถึงผู้ทรงคุณวุฒิ พร้อมทั้งจัดส่งเก็บข้อมูลด้วยตนเอง และทางไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์

3. การจัดกระทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัย ตรวจสอบความถูกต้องครบถ้วนสมบูรณ์ของแบบประเมินที่ได้รับคืน ทำการบันทึกข้อมูลเพื่อนำไปวิเคราะห์ด้วยวิธีการทางสถิติ แล้ววิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการทางสถิติ โดยการหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยกำหนดเกณฑ์การแปลความหมายค่าเฉลี่ย (บุญชม ศรีสะอาด, 2553: 35) จากระดับมากที่สุดถึงน้อยที่สุด

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันการพัฒนาแนวทางการจัดการความรู้ของสถานศึกษา

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 โดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด 4 ด้าน ระดับมาก 2 ด้าน โดยสามารถเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยสามอันดับได้ดังนี้ อันดับแรกมีสองด้านคือ ด้านการแสวงหาความรู้ ด้านการประยุกต์ใช้ความรู้ และอันดับสอง ด้านการกำหนด ด้านการแลกเปลี่ยน และอันดับสามด้านการสร้างความรู้

2. ผลการศึกษาสภาพที่พึงประสงค์การพัฒนาแนวทางการจัดการความรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่า เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด 6 ด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย สามอันดับแรกได้ดังนี้ การกำหนดความรู้ การจัดเก็บความรู้ และ การแลกเปลี่ยนความรู้

3. ผลการศึกษาคำความต้องการจำเป็นของสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาแนวทางการจัดการความรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 ค่า มีค่าเท่ากับ 0.376 เรียงลำดับผลต่างจากมากไปหาน้อย ดังนี้

การจัดเก็บความรู้ การแลกเปลี่ยนความรู้ การประยุกต์ใช้ความรู้ การกำหนดความรู้ การสร้างความรู้และการแสวงหาความรู้

4. แนวทางการจัดการความรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 เรียงตามความต้องการจำเป็นและความต้องการพัฒนา ดังนี้

4.1 ด้านการจัดเก็บความรู้ แนวทางการพัฒนา คือ 1) สถานศึกษามีการกำหนดขั้นตอนการจัดเก็บความรู้ที่เป็นระบบ 2) สถานศึกษามีระบบเทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดเก็บความรู้ที่มีประสิทธิภาพ 3) สถานศึกษามีการจัดเก็บความรู้

ที่สะดวก 4) สถานศึกษามีการปรับปรุงความรู้
อย่างต่อเนื่อง 4.2 ด้านการแลกเปลี่ยนความรู้
แนวทางการพัฒนา คือ 1) สถานศึกษาส่งเสริม
ให้บุคลากรแลกเปลี่ยนความรู้ภายในสถานศึกษา
2) สถานศึกษาส่งเสริมให้บุคลากรแลกเปลี่ยนความรู้
ภายนอกสถานศึกษา 3) การแลกเปลี่ยนความรู้ด้วย
ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศอย่างมีประสิทธิภาพ

การใช้เทคโนโลยีการสื่อสารและเชื่อมโยง
ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา 4) สถานศึกษา
จัดให้มีการสับเปลี่ยนงานภายในสถานศึกษา
5) สถานศึกษาจัดให้มีการสับเปลี่ยนงานภายนอก
สถานศึกษา 4.3 แนวทางการประยุกต์ใช้ความรู้
แนวทางการพัฒนา คือ 1) การนำความรู้ไปประยุกต์
ใช้ในการพัฒนางาน 2) การนำความรู้ไปประยุกต์ใช้
ในการพัฒนาตนเอง การพัฒนางานตนเองและปรับ
ใช้ในชีวิตประจำวัน 3) การนำความรู้ไปประยุกต์
ใช้ในการพัฒนาผู้อื่น 4) การนำความรู้ไปประยุกต์
ใช้ในการตัดสินใจ 5) การนำความรู้ไปประยุกต์ใช้
ในการแก้ปัญหา 4.4 แนวทางการกำหนดความรู้
แนวทางการพัฒนา คือ 1) สถานศึกษามีการแต่ง
ตั้งคณะกรรมการเพื่อรับผิดชอบในด้านการจัดการ
ความรู้ 2) สถานศึกษามีการสำรวจและรวบรวม
ความรู้ที่มีอยู่ภายในสถานศึกษา 3) สถานศึกษามี
การสำรวจและรวบรวมความรู้ที่มีอยู่ภายนอกสถาน
ศึกษา 4) สถานศึกษามีการประชุมเพื่อวิเคราะห์
ความรู้ที่ต้องการใช้ 5) สถานศึกษามีการจัดลำดับ
ความสำคัญของความรู้ที่จำเป็นต่อสถานศึกษา 4.5
แนวทางการสร้างความรู้ แนวทางการพัฒนา คือ
1) สถานศึกษามีกระบวนการนำความรู้มาพัฒนา
ต่อยอดให้เกิดความรู้ใหม่อย่างเป็นระบบ 2) สถาน
ศึกษาเชิญบุคลากรภายนอกที่มีความเชี่ยวชาญมาให้
ความรู้เพื่อพัฒนางานให้มีประสิทธิภาพ 3) สถาน
ศึกษามีส่งเสริมให้บุคลากรกระตือรือร้นในการ
แลกเปลี่ยนเรียนรู้ทั้งในและนอกสถานศึกษา 4.6
แนวทางการแสวงหาความรู้ แนวทางการพัฒนา
คือ 1) สถานศึกษามีกระบวนการสำรวจ รวบรวม

ความรู้ภายในสถานศึกษา เช่น การประชุม อบรม
สัมมนา 2) สถานศึกษามีกระบวนการสำรวจ รวบรวม
ความรู้ภายนอกสถานศึกษา เช่น การประชุม อบรม
สัมมนา 3) การศึกษาคูงานจากสถานศึกษาที่มี
วิธีการปฏิบัติที่ดี (Best Practice) 4) ครูและ
บุคลากรทางการศึกษามีส่วนร่วมในการแสวงหา
ความรู้ของสถานศึกษา ถือว่าการเรียนรู้เป็นหน้าที่
และความรับผิดชอบของทุกคน

อภิปรายผล

ผลการวิจัยสามารถนำไปสู่การอภิปราย
ผลการวิจัย ได้ดังนี้

1. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพ
ที่พึงประสงค์ของการจัดการความรู้ของสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
ขอนแก่น เขต 5 ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาสภาพปัจจุบัน
และสภาพที่พึงประสงค์ของการดำเนินงานด้านการ
จัดการความรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขต
พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 ผล
การวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบันขององค์ประกอบ
การจัดการความรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5
โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในแต่ละด้าน
พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด 4 ด้าน และอยู่ในระดับ
มาก 2 ด้าน ผลการวิจัยนี้แสดงให้เห็นว่า สถาน
ศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถม
ศึกษาขอนแก่น เขต 5 มีการดำเนินงานด้านการ
จัดการความรู้ที่มากและมีการพัฒนาด้านการจัดการ
ความรู้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของธัญญารัตน์
เกื้อหนุน (2560) ศึกษาเรื่อง การพัฒนาแนวทางการ
จัดการความรู้สถานศึกษา สังกัดองค์การบริหาร
ส่วนจังหวัดชัยภูมิ ซึ่งการศึกษาสภาพปัจจุบันโดย
รวมพบว่า การจัดการความรู้ของสถานศึกษา
อยู่ในระดับมาก สภาพที่พึงประสงค์ ในภาพรวม
อยู่ในระดับมากที่สุด และสอดคล้องกับ อมรรัตน์

เจริญรัมย์ (2556) ศึกษาเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่าง การจัดการความรู้ของสถานศึกษากับประสิทธิผล ของการบริหารงานสถานศึกษาในสังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2 โดยรวมพบว่า สภาพการจัดการความรู้ ของสถานศึกษาชั้นพื้นฐานในสังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2 โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก และ สอดคล้องกับ กฤติกา พูลสุวรรณ (2559). ศึกษา เรื่อง การจัดการความรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา กับการบริหารงานวิชาการของสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษาเขต 9 โดยรวมพบว่า การ จัดการความรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 9 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก

2. ผลการศึกษาพบว่าความสำคัญจำเป็น และความต้องการแนวทางการจัดการความรู้ของ สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 โดยเรียงลำดับตาม ความสำคัญจำเป็นและความต้องการ คือ การจัดเก็บ ความรู้ การแลกเปลี่ยนความรู้ การประยุกต์ใช้ความรู้ การกำหนดความรู้ การสร้างความรู้ และการแสวงหา ความรู้ สอดคล้องกับ พรพิมล หารัษฏาภิรมย์โชค (2554: 69-71) ศึกษาเรื่อง พัฒนารูปแบบการ จัดการความรู้ในสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการจัดการความรู้ ในสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 การจัดการ ความรู้ในสถานศึกษานั้นจะต้องมีการดำเนินการ อย่างเป็นรูปธรรมมีการสร้างแบบแผนของความรู้ กำหนดขอบข่ายของความรู้เพื่อจะได้สามารถรับรู้ สิ่งที่ต้องการศึกษา และจะต้องกำหนดว่าแนวทาง หรือวิธีการแสวงหาความรู้ที่บุคลากรได้ลงมือปฏิบัติ อย่างเป็นรูปธรรม และนอกจากนี้การจัดการความ รู้ในสถานศึกษา ผู้บริหาร ครูและบุคลากรภายใน

สถานศึกษา เกิดการผสมผสานการทำงานโดย ผู้บริหาร ครูและบุคลากรภายในสถานศึกษาต้องมึ ความรู้ความเข้าใจในความสามารถและมุ่งมั่นที่จะ พัฒนาการจัดการความรู้ โดยเฉพาะผู้บริหารต้อง เป็นผู้นำแห่งการเรียนรู้ ต้องมีการจัดกระบวนการ จัดการความรู้ที่เหมาะสม บุคลากรทุกฝ่าย เข้าร่วมกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง มีระบบเทคโนโลยี สารสนเทศที่มีคุณภาพรองรับการจัดการความรู้ ได้อย่างเหมาะสม และเปิดโอกาสให้ทุกคนได้ใช้ ระบบสารสนเทศอย่างทั่วถึง มีการกระจายอำนาจ ให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วม รวมทั้งมีการจูงใจที่เหมาะสม

3. ผลการพัฒนาแนวทางการจัดการความรู้ ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 ได้ดังนี้

3.1 ด้านการกำหนดความรู้ มีการแต่งตั้ง คณะกรรมการ ประชุมเพื่อวิเคราะห์ความต้องการ จำเป็น และจัดลำดับความสำคัญของความรู้ที่จำเป็น ต่อสถานศึกษา สอดคล้องกับแนวคิดของ วิจารณ์ พานิช (2547) ได้อธิบายถึง การกำหนดความรู้ ที่ต้องการใช้ (Define) ว่าเป็นการนำความมุ่งมั่น วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมายและวัตถุประสงค์ของ องค์กรมากำหนดความรู้ที่ต้องการใช้เพื่อให้การ จัดการความรู้มีจุดเน้น ไม่สับสน สอดคล้องกับ แนวคิดของสุธรรม ธรรมทัศนานนท์ (2554) ได้ อธิบายการกำหนดความรู้ เริ่มต้นการวิเคราะห์ การพิจารณาว่าโรงเรียนขาดความรู้ในเรื่องใด และ ต้องการ ความรู้ประเภทใด จะเพิ่มความรู้ความช้ นานูญของครูโดยความรู้ชนิดใด วิเคราะห์ประโยชน์ ความเหมาะสมที่จะใช้ในโรงเรียน เข้าใจปัญหา โอกาส ยุทธศาสตร์ ทางแก้ การวิเคราะห์ความ รู้เป็น ขั้นตอนที่สำคัญต่อความสามารถในการ จัดการความรู้ ทำให้รู้ว่าการจัดหาความรู้ และ จะนำความรู้ไป ใช้อย่างไรให้เหมาะสม 3.2 ด้าน การแสวงหาความรู้ มีการสำรวจรวบรวมความรู้ทั้ง ภายในและภายนอกสถานศึกษา การศึกษาวิธีการ

ปฏิบัติที่ดี (Best Practice) สอดคล้องกับแนวคิดของ พวงพรรณ แสงนาโก (2559) ที่ได้นำเสนอแนวคิดเกี่ยวกับการสร้างและแสวงหาความรู้ไว้ว่าเป็นการพัฒนาความสามารถในการสร้างและเสาะแสวงหาความรู้ใหม่ๆ จากภายนอก รวมทั้งการดึงความรู้จากแหล่งต่างๆ ที่อาจอยู่กระจัดกระจายมารวมไว้ ซึ่งปัจจัยสำคัญที่ทำให้ขั้นตอนนี้ประสบความสำเร็จ คือ บรรยากาศและวัฒนธรรมของโรงเรียนที่เอื้อบุคลากรกระตือรือร้นในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากกันได้อย่างรวดเร็ว สอดคล้องกับแนวคิดของฉลวด จันทรสมบัติ (2550) เสนอแนวคิดกระบวนการจัดการความรู้ ด้านการสร้างและแสวงหาความรู้ เช่นการสร้างความรู้ใหม่และแสวงหาความรู้จาก ภายนอก รักษาความรู้เก่า กำจัดความรู้ที่ใช้ไม่ได้แล้ว 3.3 ด้านการสร้างความรู้ การนำความรู้มาพัฒนาต่อยอด การเชิญบุคลากรภายนอกที่มีความเชี่ยวชาญมาให้ความรู้ ตลอดจนการส่งเสริมให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทั้งในและนอกสถานศึกษา สอดคล้องกับแนวคิดของสุภาภรณ์ อินทมาตย์ (2552) ได้นำเสนอนิยามเกี่ยวกับการสร้างและแสวงหาความรู้ ว่าการแสวงหาความรู้ สถานศึกษาจะมีการพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงานโดยเข้าเรียนรู้ในกิจกรรม การอบรม การประชุม การสัมมนา และการเสวนาทางวิชาการ ทั้งในและนอกสถานศึกษา และการสร้างความรู้ สถานศึกษาให้บุคลากรเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง เช่น การแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นซึ่งเกี่ยวข้องโดยตรงกับการทำงาน 3.4 ด้านการจัดเก็บความรู้ มีการกำหนดขั้นตอนการจัดเก็บที่เป็นระบบ ด้วยระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและการปรับปรุงอย่างต่อเนื่องสอดคล้องกับแนวคิดของบดินทร์ วิจารณ์ (2547) ได้นำเสนอแนวคิดเกี่ยวกับการจัดเก็บความรู้และการเข้าถึงความรู้ ว่าเป็นการเสาะหาและการจัดเก็บอย่างเป็นระบบ ทั้งความรู้ที่มีอยู่ในรูปสื่อต่างๆ (Explicit Knowledge) และความรู้ที่อยู่ในรูปประสบการณ์ (Tacit Knowledge)

เพื่อเป็นทุนสำหรับองค์กรในการยกกระดับความรู้และขยายความรู้ให้ทั่วถึงทั้งองค์กร และสอดคล้องกับแนวคิดของ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (2553) ได้นำเสนอแนวคิดเกี่ยวกับการบันทึกและจัดเก็บความรู้ ว่าเป็นการทำให้ผู้ต้องใช้ความรู้สามารถเข้าถึงความรู้ได้ง่ายและสะดวก เช่น การใช้ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศหรือรูปแบบอื่นๆ ที่เหมาะสม 3.5 ด้านการแลกเปลี่ยนความรู้ ส่งเสริมให้บุคลากรแลกเปลี่ยนความรู้ด้วยระบบเทคโนโลยีสารสนเทศที่มีประสิทธิภาพ และการสับเปลี่ยนเรียนรู้งานภายในองค์กร สอดคล้องกับแนวคิดของ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (2553) ได้นำเสนอแนวคิดเกี่ยวกับการแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ ว่าเป็นการนำความรู้มาแบ่งปัน แลกเปลี่ยน ซึ่งถ้าเป็นความรู้แบบชัดแจ้งจะทำได้เป็นเอกสาร หรืออยู่ในระบบเทคโนโลยีสารสนเทศหรือถ้าเป็นความรู้ฝังลึกอาจใช้เครื่องมือการจัดการความรู้มาช่วยให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในรูปแบบต่างๆ เช่น การตั้งชุมชนปฏิบัติ การจัดพี่เลี้ยง การจัดเพื่อนช่วยเพื่อน 3.6 ด้านการประยุกต์ใช้ความรู้ในการพัฒนางาน พัฒนาตนเอง พัฒนาผู้อื่น เพื่อนำไปใช้ในการตัดสินใจและการแก้ปัญหา สอดคล้องกับแนวคิดของวิจารย์ พานิช (2548) ได้นำเสนอแนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้ ว่าเป็นการประยุกต์ใช้ความรู้ (Use) ทำให้เกิดผลจากการใช้ความรู้ เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์/บริการ พัฒนาระบบการทำงาน พัฒนาสมาชิกองค์กร และสอดคล้องกับแนวคิดของ พวงพรรณ แสงนาโก (2559) ได้นำเสนอความคิดเกี่ยวกับการนำความรู้สู่การปฏิบัติ ว่าเป็นการทำให้บุคลากรในโรงเรียนได้เรียนรู้ซึ่งการใช้ความรู้ก่อให้เกิดความรู้ใหม่ๆ ขึ้น และนำความรู้นั้นไปใช้ประโยชน์ในการตัดสินใจแก้ปัญหาและปรับปรุงโรงเรียน ตลอดจนมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการทำงานโดยใช้ความรู้ให้เกิดประโยชน์กับงาน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเพื่อการนำผลการวิจัยไปใช้

จากผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า การจัดการความรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 ผู้บริหารควรแสดงบทบาทในการส่งเสริมและผลักดันให้เป็นนโยบายอย่างชัดเจน มีการประมวลและกลั่นกรองความรู้อย่างสม่ำเสมอ ตลอดจน

ผู้บริหารต้องเป็นผู้นำที่ส่งเสริมสนับสนุนให้เกิดการจัดการความรู้ กระจายอำนาจให้ทุกฝ่ายเข้ามามีส่วนร่วมในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ในการกำหนดเป้าหมาย วิสัยทัศน์ วางแผนการปฏิบัติงาน ตรวจสอบ ประเมินผลของการจัดการความรู้

และมีทีมการทำงานเพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ร่วมกัน นำไปสู่การพัฒนาคุณภาพการศึกษา และคุณภาพผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการศึกษาวิจัยต่อไป

2.1 ควรศึกษาแนวทางการส่งเสริมการจัดการความรู้ของบุคลากรของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5

2.2 ควรศึกษาผลการนำแนวทางการจัดการความรู้ไปใช้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5

2.3 ควรศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการความรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต

เอกสารอ้างอิง

- ฉลวด จันทรสุมภ์. (2550). รายงานการวิจัยการพัฒนา รูปแบบการจัดการความรู้องค์กรชุมชน. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- บดีนทร์ วิจารณ์. (2547). การจัดการความรู้สู่การปฏิบัติ. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: ธรรมมลพิมพ์
- บุญชม ศรีสะอาด. (2554). หลักการวิจัยเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- บุญอารีย์ จำเริญเนาว์. (2559). การพัฒนาแนวทางการจัดการความรู้สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมาเขต 7. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- พรพิมล ธรรมชาติโยช. (2550). การพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้สำหรับหน่วยงานภาครัฐ. ดุษฎีนิพนธ์ ป.ร.ด. จุฬาลงกรณ์: มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์.
- วิศรุจ สารจุม. (2562). การพัฒนาแนวทางการจัดการความรู้ของโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5. (2562). รายงานผลการดำเนินงาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 ปีงบประมาณ 2562. ขอนแก่น: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5.
- สุธรรม ธรรมทัศนานนท์. (2554). หลักการ ทฤษฎีและนวัตกรรมการบริหารการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 1. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

สุวิมล ว่องวาณิช. (2550). *การวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน*. กรุงเทพฯ: ศูนย์หนังสือจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สุวิมล ว่องวาณิช. (2558). *การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.